

Arvio toimintamallista: Vapaa-ajan ranneke kimmokkeena yhdessä virkistymiseen

Mielekäs ja itse valittu vapaa-ajan toiminta virkistää ja laajentaa elinpiiriä. Liikkeelle houkutteleva Kimmoke-ranneke mahdollistaa osallistumisen useammalle.

Kehittäjä: PARTY Parempaa työ- ja toimintakykyä -hanke, valtakunnallisen hankkeen osahanke Turussa 2015–2018. Turun kaupunki, koko hankkeessa mukana myös Rauman, Salon ja Someron kaupungit, Euran ja Eurajoen kunnat, Rauman TaitoKunto Oy, Työterveyslaitos ja Vates-säätiö (ESR 1.4.2015 – 31.3.2018.)

Kehittäjän yhteyshenkilöt: Miia Savinainen, Turun kaupunki, miia.savinainen@turku.fi

Samankaltaista toimintaa on kehitetty myös:

- Kaikukortti Kainuussa ja Espoossa, Kainuun sote, Espoon kaupunki, Kulttuurista kaikille -palvelu
- Aktiivipassi Tampereella, Tampereen kaupunki

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja ESR TL5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä.

Mallin kuvaus

Toiminnalle nähtiin tarvetta suunnitteluvaiheessa: Hyvälle olemassa olevalle palvelulle, Kimmoke-rannekkeelle, oli tarvetta löytää kohderyhmänsä. PARTY-hankkeen kimmokeryhmät on suunnattu yli 1000 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneille. Toiminta kiinnittyy palvelujärjestelmään (**KYSYMYKSIÄ PARTYLLE: ja ryhmien vetäjien kautta kolmanteen sektoriin?**) sekä niihin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin, joita rannekeen avulla käytetään.

¹ Malli on arvioitu osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista Sokran toimesta hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Kimmoke-ranneke on pienituloisimmille suunnattu edullinen harrasteranneke, joka on ollut Turun kaupungilla käytössä vuodesta 2013. Kimmoke-rannekkeen voivat ostaa kaikki turkulaiset, jotka saavat jotakin seuraavista Kelan etuuksista: työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai toimeentulotukea, tietyin tulorajoin kuntoutusrahaa, sairauspäivärahaa tai vanhempainpäivärahaa tai tietyin ikärajoin työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea, takuueläkettä tai eläketukea. Rannekkeella pääsee kulttuuri-, liikunta-, ja vapaa-ajan toimintaan edullisesti kuuden kuukauden perusmaksulla, kuten käyttämään kaupungin museota, uimahalleja ja kuntosaleja rajattomasti. Kimmoke-rannekkeeseen kuuluu myös erilaisia tapahtumia, retkiä, teatteria ja kädentaitopajoja. Osaan tapahtumista voi tuoda koko perheen mukaan.

Kimmoke-ranneke on ollut tarjolla PARTY-hankkeen ryhmätoimintaan osallistuville ilmaiseksi tukemaan vapaa-ajan toimintaa. Kimmoke-ryhmissä ranneketta on käytetty ohjatumminkin. Ryhmät on suunniteltu yhdessä vapaa-ajan toimen kanssa. Hankkeen kohderyhmälle kynnys tekemiseen ja lähtemiseen on toisinaan korkea. Tähän on useita syitä, kuten matala toimintakyky, häpeä, tietämättömyys mahdollisuuksista, taloudelliset haasteet ja haasteet aloitekyvyssä. Harrastustoiminta nähdään yhtenä osana pitkäaikaistyöttömän toimintakyvyn tukemista.

Ohjatuissa Kimmoke-ryhmätapaamisissa tutustutaan Kimmokeen palveluihin sekä vaihtoehtoihin ja kokeillaan yhdessä erilaista vapaa-ajan harrastustoimintaa. Kimmoke-ryhmät ovat tehneet esimerkiksi opastettuja museokäyntejä, ohjattua kuntosaliharjoittelua ja päivän kestäviä luontopolkuja. Kimmoke mahdollistaa osallistumisen mielekkääseen itselle sopivaan tekemiseen ryhmässä. Toiminnassa yhdistyvät ryhmäytyminen, sosiaalisuus ja kannustus. Ryhmään voi osallistua eri tavoin, aktiivisesti tai seuraillen. Ryhmien ja rannekkeen avulla pääsee paikkoihin, joihin ei ehkä menisi tai pääsisi yksin, ja se tuo laajemman joukon ihmisiä esimerkiksi teatterin yleisöön. Hankkeen työntekijät ovat tapahtumissa mukana ja tukevat tarvittaessa osallistujaa tapahtuman ajan. Työntekijät ja asiakkaat voivat kohdata ”vapaalla” epämuodollisemmin ja keskustella vapaammin.

Kimmoke-ranneke on toiminut kimmokkeena ryhmiin ja PARTY-hankkeen toimintaan osallistumiseen. Se on houkuttellut kokeilemaan asioita, virkistymään ja kiinnostumaan ympäristöstä. Vapaa-ajan toiminta on myös tukenut motivoitumista oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen esimerkiksi liikunnan kautta. Osallistujat ovat kehittäneet toimintaa asiakasraadin kautta.

Rannekettä hyödynnetään PARTY-hankkeessa työ- ja toimintakyvyn selvittämiseen. Rannekkeen oheen on luotu Kimmoke-päiväkirja, johon kirjataan kokemuksia vapaa-ajan toimintaan osallistumisesta ja jota hyödynnetään yhteisissä toimintakykyyn liittyvissä



Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



keskusteluissa. Keskusteluissa ryhmässä ja/tai ammattilaisten kanssa voidaan käydä läpi havaintoja omasta kehittämisestä (esimerkiksi miten rohkaistuu olemaan seurassa). Päiväkirja sekä ryhmät voivat tukea motivoitumista. Rannekkeen käyttöä seurataan työ- ja toimintakyvyn ja sen kehittymisen arviointiin liittyen. Ranneke on ollut hyödyksi terveydentilan ohjauksessa ja omaehtoisen toiminnan alkamisessa, se tukee ja nopeuttaa arviointiprosessia (KYSYMYS PARTYLLE: motivoitumisen kautta?).

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Kimmo-ryhmissä tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja osallistua erilaiseen vapaa-ajan harrastustoimintaan, ja voi valita itseä kiinnostavia tapahtumia. Kiinnostuksen kohteita toteuttaessa ja uusien löytyessä toimijuus vahvistuu. Toiminnassa tutustuu muihin ihmisiin ja elinpiiri laajenee kaupungissa, kun työttömyydessä elinpiiri saattaisi helposti kaveta. Toiminta laajentaa myös esimerkiksi kulttuuritapahtumien yleisöä mahdollistaessaan osallistumisen moninaisemmalle joukolle ihmisiä. Toiminnan myötä voi irrottautua passiivisuudesta ja toiminta pitää liikkeellä. Kimmo-ranneke motivoi toimintakyvyn arviointiin ja kehittämään sitä, kun toimintakykyyn nähdään liittyvän myös vapaa-ajan toimintaa ja siihen voidaan liittää itselle mieluisia asioita.

Vapaamuotoinen toiminta houkuttelee mukaan ja tapahtumien epämuodollisuus laskee kynnystä osallistua. Toimintaan voi osallistua omaan tahtiin aktiivisesti tai vain seurailen. Ryhmät helpottavat esimerkiksi vaikeuksia osallistua sosiaalisiin tilanteisiin tai suuriin tapahtumiin, kun niihin mennään yhdessä tutulla porukalla, eikä vieraita ihmisiä ja ympäristöjä tarvitse jännittää niin paljon. Työntekijä myös tukee osallistujaa ja rohkaisee ottamaan julkista tilaa haltuun.

Toiminnan kautta voi myös saada välillisesti apua. Yhdessä vietettävän ajan ja epävirallisella maaperällä käytävän keskustelun myötä voi olla helpompi puhua tärkeistäkin asioista.

Osallistujat kehittävät toimintaa asiakasraadin kautta.

Toiminta on vapaaehtoista ja osallistujalähtöistä. Se laajentaa elinpiiriä ja vahvistaa kiinnittymistä paikalliseen yhteisöön mahdollistaessaan vapaa-ajan toimintaan osallistumisen useammalle.

Toiminnan on todennettu lisäävän osallisuutta. Todentaminen on tehty haastatteluin ja asiakasraadin antaman palautteen perusteella.



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Toiminnan hyöty on siinä, että vertaisuudella ja taloudellisella tuella voidaan tukea virkistymistä ja voimaantumista, ja edelleen toimintakyvyn vahvistamista ja osallisuutta omassa elämässä.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Hankkeen alkutapaamisissa on huomattu, että osalla työttömistä vapaa-ajan toimintaa on vähän tai heillä ei ole mitään virkistävää toimintaa. Toiminnalle on ollut kysyntää: rannekkeen käyttö on lisääntynyt runsaasti ja se on tavoittanut henkilöitä, jotka eivät ole juurikaan käyttäneet ko. palveluita aiemmin. Tarvetta olisi enemmänkin. Kokemus rannekkeen merkityksestä on myös vahvistunut kokeilun aikana ja se on nykyään osa kokonaisvaltaista arviointityötä. Myös ulkopuoliset ovat olleet kiinnostuneita toiminnasta, esimerkiksi valtakunnallisilla TYP-päivillä usean kunnan edustajat kyselivät toiminnasta.

Vastaavankaltaista toimintaa, jossa tarjotaan kortti edistämään vapaa-ajan aktiivisuutta, on muuallakin (ks. muut esimerkit tämän toimintamallin yhteydessä). Vakiintunut yhteistyö vapaa-ajan toimen kanssa on ollut uutta ja se, että vapaa-ajan toimi on mukana työllisyyspalvelukeskuksen oman kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisessa. Kimmoke-ranneke edustaa uudenlaista toimintaa osana työ- ja toimintakyvyn arviointia.

Ranneke on liitettävissä työ- ja toimintakyvyn arviointiin ja monialaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin muuallakin. Toiminta on siirrettävissä kaikkiin kuntiin, joissa on vapaa-ajan toimintaa. Kohderyhmän rajausta voi muuttaa. Tässä tapauksessa ranneke on kuitenkin tarkoitettu juuri sille kohderyhmälle, joka ei ole muutoin löytänyt palveluita.

Kimmoke-ranneke on vakiintunut Turun kaupungin vapaa-ajan toimen toimintaan. Toimintaa on juurrutettu suunnittelemalla ja tiedottamalla ennakkoon ryhmämuotoisesta toiminnasta sekä retkistä (ns. vuosikello). Toisaalta toimintaa juurrutetaan työllisyyspalvelukeskuksen kuntouttavaan työtoimintaan osana työtoiminnan ohjelmaa ja ohjausta. Rannekkeen käyttö osana työ- ja toimintakyvyn arviointia juurtuu... (**KYSYMYKSET PARTYLLE: ... TYP-tiimin toimintaan?**).

Toiminnan lupaavuus on omaehtoisen virkistävän toiminnan sijoittamisena osaksi työ- ja toimintakyvyn arviointia ja siinä, että tämä on innostanut ihmisiä liikkeelle.

Kaikukortti ja Aktiivipassi edustavat samankaltaista toimintaa

Kaikukortilla saa Espoossa ja Kainuussa maksuttomia pääsylippuja kulttuurikohteisiin, kuten teatteriin, konsertteihin tai festivaaleille, ja maksuttoman kurssipaikan kansalaisopiston kursseille. Kaikukorttia kokeillaan myös Lappeenrannassa vuoden 2018 loppuun saakka. Kortti on ilmainen ja sen saavat vähintään 16-vuotiaat, tiukassa taloudellisessa tilanteessa



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



olevat, toiminnassa mukana olevien sosiaali- ja terveysalan toimijoiden asiakkaat. Mukaan tapahtumiin voi ottaa myös lapset. Espoossa mukaan voi pyytää myös vapaaehtoisen kulttuurikaverin kulttuurikaveritoiminnan kautta. Kulttuuria kaikille -palvelu kehittää Kaikukorttia valtakunnallisesti.

Kaikukortin sivut [<http://www.kulttuuriakaikille.fi/kaikukortti>]

Aktiivipassilla voi Tampereella matkustaa joukkoliikenteen busseilla, maksaa käynnit kaupungin uimahalleissa ja kuntosaleilla, ja mennä ilmaiseksi kaupungin taidemuseoihin. Aktiivipassi sisältää 2 x 50 euroa arvoa ja sen käytöstä maksetaan 2 x 5 euron omavastuuosuus. Passin saa vuoden toimeentulotukiasiakkaana ollut (vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea saanut) täysi-ikäinen henkilö enintään kahdesti vuodessa. Passi ladataan joukkoliikenteen matkakortille.

Aktiivipassin sivut [www.tampere.fi/aktiivipassi]

Lopuksi

Itse valitun matalan kynnyksen vapaa-ajan toiminnan tuki on levitettävissä eri kuntiin. Asuinympäristön haltuunotto ja elinpiirin laajentaminen ovat hyödyllisiä paikasta riippumatta.

PARTY-hanke päättyi maaliskuussa 2018. Toimintaa on juurrutettu Turun kaupungin vapaa-ajan toimen toimintaan sekä työllisyyspalvelukeskuksen kuntouttavaan työtoimintaan osana työtoiminnan ohjelmaa ja ohjausta. Rannekkeen käyttö osana työ- ja toimintakyvyn arviointia on juurtunut... (TYP-tiimin toimintaan?).



Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020





Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto